

Dünya böyük, ömür yolu bir addım

Vətən hər kəsin dünyaya göz açdığı məkandan başlanır. O yerin havasına, suyunu öyrəşdikcə, torpağında ayaq açıb yeridikcə vətən məhəbbəti doğulur hər kəsin qəlbində. Anaya, ataya, ele-obaya, aid olduğun Vətənə məhəbbət, sevgi ana laylasıyla körpələrin yaddaşına həkk olur. Həyata bağlayır ana laylası insanı... O həyata ki, qocaman dünyada ömür yolu bir addımdır. Əbədi dünyanın bir addımlıq ömür anında adını əbədiyaşarlar sırasına sala bilənler yalnız tarixi yazanlardır. Elə bir tarixi ki, həm qara ilə yazıla bilir, həm qırmızıyla.

Aydın 90-cı illərin qara xətlə yazısını zəfər tarixi ilə-qırmızı xətlə yazan igidlərdir.

Ömür boyu ayna bildim qara torpağı, İnsanlığın hər üzünü göstərən odur.

Bu yerüstü yolların ən geniş, ağı

Bir zəmiyə su aparın rənçbər yoludur

M. Araz.

Aydın Mətləb oğlu Bayramov Əmirvan kəndində 1997-ci ilin avqust ayının 2-də doğulmuşdur. Öz halal zəhmətiylə çörəyini qazanan, pəhləvan cüssəli Mətləb Bayramovun ocağının istisina isti qatan 4 övladdan sonuncu idi: Şəhla, Gülnarə, İlqar, Aydın. Aydın qardaş-bacılarının da öz isti yuvaları var, ailəlidirlər. Aydın evin kiçiyi, kəndin isə pəhləvan kimi tanıdığı qorxmaz, bacarıqlı, qürurlü, özünə-sözünə güvənən bir gənci

idi. Hələ kiçik yaşlarından idman və hərbi sənətinə meyilli idi. 2014-cü ildə orta məktəbi bitirdi. Aydını hər kəs avtomobil qaldırabiləcək gücə malik bir pəhləvan kimi tanıyırdı. Babası da yaşadığı müddətdə el arasında pəhləvan kimi tanınmışdı. Babasına bənzəyən Aydının hərbi olmaq arzusu təsadüfi deyildi.

Mənfur ermənilər tapdağında əzilən, viran edilən, yağmalanan, torpaqlarımızın hər qarşının acılı "sızıltısı", qaçqın və köçkün sözünün ağırlığı ilə 30 ilə yaxın bir müddət ərzində "müvəqqəti yaşayış yerlərində" elə müvəqqəti ömür sürən insanların yurd həsrəti kölgəsinin simalarına çökmiş vətənpərvər gənc olan Aydının ağırlı düşüncəsi idi. O, düşündü ki, əgər bir əkinçi yerüstü yollarla hər çətinliyə rəğmən öz zəmisinə su yolu çəkə bilirsə, hərbi də 20% torpağımızın hər qarşısını almaq gücündə olmalıdır. Bu əsl hərbiçinin siyasi və hərbi dünyagörüşünün, milli qürurunun vəhdəti ilə həyata keçirilməlidir. Bu arzusuyla hərbi olmaq istəsə də, ən adi bir göstərici ucbatından (ayaq altının düz olması) hərbi oxuya bilməyən Aydın 2015-ci ildə əsgəri xidmətə çağırıldı. O, Qusarda xidmət edirdi. 2016-cı ilin "Aprel döyüşləri" zamanı Aydın da erməni mənfularına qarşı döyüşlərdə kəşfiyyatçı kimi döyüşmüşdü.

İKİNCİ CƏHD

Aydının anası Gülnarə xanım, atası Mətləb

ləb bəylə söhbət zamanı "Aprel döyüşləri" haqqında hansı təəssüratlarını onlarla bölüşdüyünü öyrənmək istədik. Ancaq onlar Aydının çox danışan, hər söhbəti bölüşmək istəyən olmadığını söylədilər. Sırlı, həyat dolu, arzu yüklü biri idi Aydın. Hərbi olmaq, əsl döyüşçü olmaq arzusu onu hər an düşündürürdü. Əsgəri xidmətdən qayıtdıqdan sonra bir daha hərbi olmaq, bu sahə üzrə təhsilini davam etdirmək istədi, ancaq bu cəhdi də boşa çıxdı. Ayağının altının düz olması ona yenə problem yaratdı... Arzularını dənizə bənzəyirdi Aydın.

Baxma bu dənizə üzü düz kimi,

Çölünü içinə bükən nəhəngdi.

Mən də ilk baxışda o dəniz kimi

Hamarım, tumarım görüncəkdi!

GEÇƏ ZƏNGİ

Arzularını dəniz olan, ümman olan Aydın kənddə işlədi, öz halal zəhmətilə çörəyini qazanmağı düşündü və düşüncəsi ilə də hərəkət etdi. 2020-ci ilin iyul hadisələri onun dəniz arzularına bir burulğan kimi daxil oldu...

Düşməne nifrəti artdı, igid generalımızın ölümü onu sarsıtdı. Müharibənin labüdlüyünü düşündü. Qəlbindəki arzularını həqiqətə çevirmək üçün məqam düşündüyü bir axşam-sentyabrın 20-də gecə telefonuna zəng gəldi. Səfərbərliklə əlaqədar onu qeydiyyata düşməyə çağırırdılar...

BİR ZİRVƏYƏ GEDƏN

YOLDA QIRILSA ÖMÜR...

Səhər tezdən yola düşdü Aydın. Ana ilə görüşdü, qəlbində düşünə-düşünə...

Kölgəsi yox günəşin,

bəlkə elə kölgə mən,

Qələbə harayından -

əks-səda bəlkə mən!

"Qayıdacağam, ana" - dedi, ancaq həmin gün Goranboya göndərildi. 3 gün Goranboya təlimlərdə iştirak etmişdi. Taleyə bax ki, qəlbində hərbi olmaq arzusunun harada, hansı şəraitdə qovuşdu. Arzularını həyata keçirmək üçün məqam gəzirdi həmişə. Bu da məqam... Qisas almağın vaxtı-vədəsi... Onları Mingəçevirə göndərdilər. 40 nəfər idilər. Mingəçevirdən isə döyüş bölgələrinə göndərildilər.

Aydın Talış kəndi, Murov, Suqovuşan ətrafındakı döyüşlərdə iştirak etmişdir. Düşməne nifrət, faşizm, vandalizm nifrət onun qəlbinə elə çulğalamışdı ki, o, canıyla, qanıyla, arzularıyla, parlaq gələcəyin, bütöv Azərbaycanın, xoşbəxt xalqın, qalib bir ölkənin əsgəri olmaq istəyilə, qələbəyə bütünlüklə inanaraq döyüşürdü... Və belə döyüşlərdən birində, oktyabrın 14-də şəhid oldu... Ancaq ayın 28-də doğma kəndinə şəhadətə qovuşaraq qayıtdı...

Anası Gülnarə xanım göz yaşlarını siləsilə:

- Köynəyinin cibindən onlarca erməni paqonu çıxmışdı...

Yəqin ki, bunlar məhv etdiyi erməni mənfularından qalan nümunələr idi. Bəlkə də igid kəşfiyyatçının nifrət etdiyi erməni paqonlarını gələcək nəsillə acı bir xatirə kimi saxlamaq istəyirdi...

Aydın Əmirvan kəndinin üçüncü şəhidi idi. Aydın Əmirvan şəhidlərinin eloğlu olmasından savayı, həm də Elvin və Əfqanın yaxın qohumu idi. Cənnətməkan şəhidlər, qisasınız alındı, qanınız yerdə qalmadı. Allah sizə rəhmət eləsin!

Bahar ömrü ilə əbədiyyətə qovuşan Aydın Bayramovun şəklinə baxdıqca baxışlarından oxuyuram:

Dağdan enər, düzə dönər, yolum, bilərəm,

Bu ölümü ən şərəfli ölüm bilərəm!

BİBİXANIM.

Xocalı soyqırımı

26 fevral 1992-ci ildə Xankəndində yerləşən 366-cı rus alayının köməyi ilə Ermənistan hərbi birləşmələri Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ ərazisindəki daha bir yaşayış məntəqəsini- Xocalı şəhərini yerlə yeksan edərək xarabalığa çevirdi. Bu əsl genosid, dəhşətli soyqırım idi. Xocalı faciəsi özündən əvvəlki və sonrakı faciələrin heç birinə bənzəmədi. Bu ermənilərin törətdikləri ən dəhşətli faciə, türk dünyasının mənəvi- tarixi faciəsi hesab olunurdu.

Bu faciə nəticəsində 613 nəfər

(106 nəfəri qadın və 63 nəfəri uşaq) qətlə yetirildi, 487 nəfər yaralandı, 1275 nəfər girov götürüldü. Deməli, girov götürülənlərin sayı qədər yenidən amansız təkrar faciələr törədilmişdir. Xocalı şəhərini erməni vandalları yer üzündən sildilər.

İşğal altında olan torpaqlarımız azad olundu. Xocalı soyqırımı törədilən ərazilər soyqırım abidə kompleksində tarix kimi qorunub saxlanılmışdır.

Türkan HACIYEVA,
Nohurqışlaq kəndi.

O gecənin qisası alındı

Bir səhər var səhərlər içində, bir vaxtlar qızların, gəlinlərin səf vurub qəhqəhələri ilə titrətdikləri bir səhər... İndi isə adını ehtiyatla çəkib, ehtiramla susduğumuz bir səhər... şəhid səhər... itkin səhər... bəxtsiz səhər... Xocalım! Dərdimizə dərd qatan, taleyinə faciə yazılan bədbəxt səhər! Hər il fevral ayı gələndə qəlbimizə bir nisgil acı çökür, bir kədər hakim olur ruhumuza. Qırılmış qürurumuz, yarımçıq qalmış həyatlar, neçə illərdir üstünən qərib bir səhər düşür yadımıza... Adı Xocalı olan o səhər o gecə yenə rahat və bəxtiyar bir yuxuya gedəcəkdi... Təəssüf ki getmədi... O gecə bəşər tarixində misli görünməmiş bir vəhşilik, soyqırım törədildi. Bir şəhərin üstünə qap-qara bir bulud çökdü, yağış əvəzinə qar yağdı üstünə. Fəryadlar ərşə dirək oldu. Qocaların, cavanların, körpələrin, çinarboylu ərənlərin qanı islatdı doğma vətən torpağını. Onsuzda soyuq olan o fevral gecəsi buz kəsildi nəfəslər. Yurdumuza düşməni ayağı deydi! Başkəsən, acımasız, cəllad ermənilər yüzillərdir içlərinə yığdıqları kini qusdular, nifrəti püskürdülər. Neçə həyatlar söndü o gün, neçə arzular yarımçıq qaldı.

Qoca, cavan, uşaq demədən kəsilən başlar, tökülən qanlar, əbədi yer üzündən silinən ailələr tarix oldu, qanlı tarix.

O gün tarixdə misli görünməmiş bir soyqırım törədildi, buz kimi soyuq havada başı açıq, ayağı yalın meşələrə üz tutan insanların qorxu və cəfalarını bir Allah gördü, bir də qaranlıq meşə...

Amma Allah gördüyü o zülmün cəzası qiyamətə qalmadı, acizi zalıma yem etmədi, üstündən keçən illər yalarımıza məlhəm olmamışdı onsuz da... Uca yaradan, haqqı nahaqqa verməyən Allah o gecənin qisasını, intiqamını almaq üçün 28 il sonra igidlərə güc, qüvvət, təpər verdi. Tökülən qanların, narahat ruhların qisası əbədi olaraq alındı. Gözün aydın Xocalı! Yaralı qəlbinə daha uzaqdan deyil öz doğma əziz torpağın üstündə ovudacağıq. Narahat ruhların dolaşdığı o xarabalıq səhər yenə yurd olacaq. Yenə üstülər qalxacaq bacalarından, gülüş, qəhqəhə səsləri gələcək yaylaqlarından... Amma unutmayaçağıq-səni 1992-ci ilin 26 fevral gecəsi... Heç vaxt, heç zaman!

Elza KƏRİMOVA,

şəhər 3 sayılı məktəbin müəllimi.

Nədənsə qar yağanda ilk anda hər kəs sevinir. Qann bəyaz yağışı otların üstünü örtükdükcə, əşyaların üstündə dayanmağa çalışdıqca, ələlxusus, iri dənələrlə yağdıqda pəncərədən seyr edən, həyəyə düşüb bu yağıntının altında gəzişən, qaçısan, qar dənələrini tutmaq istəyən körpələr sevincdən özlərinə yer tapa bilmirlər. Böyüklər isə...

Təbiətə diqqət etdikcə görmək olur təlatümü... Həmişəyaşıl ağaclar qar daha tez, sevincə qarşılıq; ağı libas üçün qırıbsemiş kimi. Yarpaqlarını payızdan tökən ağaclar isə yayda günəşin, qışda qann onları canlı həyatına budaqlarda, ağacların gövdələri üzərində özünə yer tuta bilmirlər. Ta ki, açıq, bitki örtüyü olmayan torpaq qar dənəciklərini sinəsinə qəbul edəncən. Qış öz qarnı təbiətə qəbul etməkdə savaşında havaya bəxş etdiyi "bioloji silah"ından-şaxtadan istifadə edir. Axi şaxta dondurduqca ətrafda qar dənələri asanca öz yerini tutur. Bəli, bu şaxta həmçinin təbiətin antibiotikidir... Çox güclü olduqca sazaq, şaxta vurur təbiətin zəif bitkilərini, canlılarını. Xəstələr, zəiflər dözmür, tələf olur. Güclülər isə ən güclü antibiotiklə o biri mövsümlərə sağlamlıq, gözəllik toparlayır özünə. Həqiqətən, təbii peyvəndləməyə də bənzəyir təbiətin bu qara qarşı "oyunu".

Torpaq qar sinəsinə aldıqca qarlı şaxtanın təmasından həm özünü qorumaq üçün yorğan kimi istifadə edir, həm də ziyanvericilər məhv olur. Bir sözlə, qarlı şaxtanın həyat tərzimizdəki əhəmiyyətini çox eşitmişik, görmüşük. Ancaq... ancaq bu ilki payız, qış isə... Hər kəs qarnı gec yağmasını, qı-

Təzadlar

şın gecikməsinə arzulayırdı. Axi oğullarımız çətin relyefli, dağ-dərəli, sıldırım qayalı torpaqlarımız uğrunda döyüşlərdə idi. Həqiqətən də, mahnıda deyildiyi kimi, onların yastığı vətən daşı, yorğanı qar idi... İndi yağın yağışlar, yağın qar torpağa hopduqca Vətən uğrunda döyüşən igidlərimizin, qazilərimizin, şəhidlərimizin qanlarını hopdurur torpaq sinəsinə. Daşlar və qayaların üzərindəki qan izləri yuyulub dərələrə-torpağa süzülür... Baharda nə qədər lələlər bitəcək, İlahi?! Şəhidlərimizin al qanı, sinə dağını əks etdirən bağıra qara lələlər.

Şəhid ailələrinin qəlbinə parçalar bu qar, bu şaxta. Bəzən gündə neçə dəfə gələnlər məzarlar üstə, bəzən bayraqların üstünə şəflər örtülər. Çox zaman qar "pilte-pilte" tökdükcə şəhid ailələri məzar başında otlar-günün dönəmindən asılı olmayaraq, qar yağdıqca məzar daşlarının üstünü təmizlər, sinə daşını qucaqlayır, bədəninin istisini bu daşlara hopdurmaq istərlər. Ürəklerini söykələr daşlara ki, qoy, ürəyinin döyüntüsü buz ürəkləri dilləndirsin. "Saçlarının qanı"ni təmizlədikcə daş şəkillər yaş halda rəng dəyişər, canlı-canlı baxarlar insanlara sanki... Anaların məzar başındakı ağlar səsləyən, ataların hönkürtüsü, bacı-qardaşların hayqırtısı, bir əli xınalı ömür gün yoldaşlarının lal ağılayışı, övladların bəzən məzar daşları üzərində atasını qucaqlayaraq yatması və "ata gəl, ata gəl" çağırışı, nişanlı və sevdidiyi qızların xəlvət-xəlvət məzarları başında içini gözyaşlarını qəlbinə axıtması, ruhları ilə danışması soyuq qış günündə məzar başında onları

sanki üşüməkdən qorur. Sanki canlı nəfəsləri hiss edir şəhidlərimiz.

Ətrafa göz gəzdirdəndə isə əvvəlki müharibənin qan yaddaşları umursayı, küsür sanki... Unudulmaq qorxusunu hiss etdikcə daha çox "üşüyərək" sıxılırlar qəbr evində. Axi əsgər döyüşlərdə deyil, unudularkən ölür! Ancaq hər kəs onları da ziyarət etdikcə, "qoy, bu igidlərə də dua verək" sözlərini eşidən ruhlar dilə gəlir və "qanı-miz yerdə qalmadı, halal olsun Vətən oğullarına" deyirlər sanki... Ancaq o qədər söhbətləri var ki onları... Bəzən sevgi dolu, bəzən məzəmmət, bəzən qınaq dolu... Bu, onların məzarları üstündəki şəkillərə baxdıqca onların baxışlarından oxunur, sanki canlı-canlı baxırlar və dil açıb danışirlar. Onların məzar daşı üzərindəki şəkillərinə diqqətlə baxdıqca şəkillərin sanki rəngdən rəngə girdiyi hiss olunur, sirr dolu baxışları nələr danışır insanlara... Ancaq o baxışları hər kəs oxuya bilməz ki... Kimisi oxumaq istəməz, öz baxışlarını gizlədər, kimisi "hayqırtılara" dözməz, kimisi də... o dövrün, o zamanın tərzini beləydi, "boş ver", "keçdi daha", -deyə düşünərək baxışlarını əks tərəflərə yönəldər. Əlbəttə, həyat bu...

Təzadlı bir həyat... Həyat dünyasıyla qəbiristanlıq dünyasının təzadları... Onları isə yalnız insanlıq duyğuları birləşdirə bilər. Bu isə, ruhları duyanlara həvalə olunur... Ruhları duymaq vicdan səsinin, vicdan diqtəsinin yoludur, o yolu hər insan gədi bilməz. Bax, əsl təzad da budur.

Afət SÜLEYMANZADƏ,

«Qəbələ»